

Završni kolokvij projekta *Hrvatska filozofija i znanost u europskom kontekstu od 12. do 20. stoljeća* - Institut za filozofiju, Zagreb, 30. svibnja 2018.

Prof. dr. sc. Snježna Paušek-Baždar

RAZVITAK I NAPUŠTANJE ALKEMIJE U HRVATA

- Sažetak -

U obzoru odnosa prirodne filozofije i alkemije istražena je rukopisna i tiskana ostavština hrvatskih autora, koja je pohranjena u hrvatskim i europskim arhivima i knjižnicama. Rezultati istraživanja su prezentirani na znanstvenim skupovima projekta 2015., 2016. i 2017. godine, a potom su tiskani relevantni članci. Otkrivena su imena i tekstovi do sada nepoznatih autora koji su dali svoj doprinos hrvatskoj, ali i europskoj znanstvenoj baštini. Istraživanja i članci su sintetizirani u knjizi naslova *Hrvatski alkemičari tijekom stoljeća* koja je objavljena u suizdanju Školske knjige i HAZU (2017.). Na početku te knjige su istaknuti korijeni alkemije (platonizam, aristotelizam, gnosticizam, hermetizam, novoplatonizam i kristozofija), a potom kontekst njezina razvitka od egipatske, preko grčke, helenističke i arapske sve do europske, a time i hrvatske alkemije. Nakon toga slijede zasebna poglavlja u kojima je protumačen i valoriziran rad hrvatskih alkemičara od 14. do 19. stoljeća. To su srednjovjekovni rukopisi kraljice Barbare Celjske, zagrebačkog kanonika Ivana, Daniela Istranina i Petra Bona, potom alkemijska gledišta Federika Grisogona iz prve polovice 16. stoljeća, koji je legiranjem metala «otkrivao» svojstva planeta te kozmička alkemija Giulia Camilla Delminia (Duvnjaka) o transmutaciji. Osobitu recepciju u europskom znanstvenom krugu je imalo djelo Petra Bona *Pretiosa Margarita Novella*, napisano 1330. te otkrićem tiska objavljeno 1546., kao i opis pokusa Barbare Celjske koji su tiskani u spisima Basiliusa Valentinusa. Slijede dva paracelsusovca: Istranin Ivan Bratti s kraja 16. i Varaždinac Ivan Leopold Payer, s kraja 17. stoljeća te Ignjat Martinović, dvorski alkemičar cara Leopolda II. iz 18. stoljeća. Spomenuti su i «alkemijski recepti», o kojima je prema alkemičaru Geberu pisao kajkavac Tomaš Mikloušić (1821.). Na kraju knjige su navedene nesigurne predaje o radu nekih navodnih hrvatskih alkemičara od kojih nije ostalo pisanih svjedočanstava: Filip Šufflay, Matija Alberti, Ivan Nepomuk Labaš. Na koncu knjiga sadrži opsežan popis izvora i literatute te sažetak na engleskom jeziku.